

ŠT. 1, LETO 2019, LETNIK 52

NAŠ ZBORNIK¹

ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

ČLOVEKU PRIJAZNO DELO

Človeku prijazno delo

Ko smo pred zadnjo sejo Uredniškega odbora načrtovali teme, o katerih naj bi naslednje leto pisali na prvih straneh Našega zbornika, smo izvedeli, da je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti podelilo nagrade za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov. Med invalidom prijaznimi podjetji je nagrado prejelo tudi Invalidsko podjetje Želva. Nagrade je na vsakoletnem izobraževalnem srečanju v Portorožu podelila državna sekretarka Breda Božnik. Poleg Želve so priznanje prejela še podjetja Center-norma, Eurobox in Dobrovita.

Ne vem, kaj natančno pomeni »invalidom prijazno podjetje«. Sklepam, da to poleg prijaznih ljudi zajema tudi prijazno delo. In kaj naj bi bilo prijazno delo? Vsekakor tako delo, ki ga človek lahko opravlja glede na svoje telesne, duševne in intelektualne zmogljivosti. Delo, pri katerem je lahko uspešen in ni pod pritiskom. Delo, za katerega je človek primerno nagrajen. Delo, ki daje občutek koristnosti. Delo v skupnosti prijaznih ljudi, ki zapolni čas in osrečuje.

V mnogih večjih podjetjih bi se gotovo našlo delo za nekaj ljudi s posebnimi potrebami. A to delo opravljajo ljudje, ki so usposobljeni za drugačno, morda zahtevnejše delo. Na centrih za socialno delo se zaposleni med drugim ukvarjajo tudi z ljudmi s posebnimi potrebami. Tožijo, da imajo veliko preveč dela, ker jih je premalo. Medtem ko so o svojih stiskah javnosti poročali po televiziji, je kamera snemala delavko, ki zлага liste in jih vstavlja v pisemske ovojnice. Oh, tole bi pa lahko delal »eden od naših« in s tem razbremenil socialno delavko, sem pomislila v tistem trenutku, ona pa bi se lahko ukvarjala z reševanjem socialnih zadev. Morda bi se tudi na centrih za socialno delo našlo kako invalidom prijazno delovno mesto.

Koliko je še takih del, ki bi jih z minimalnim usposabljanjem lahko opravljale osebe s posebnimi potrebami. Seveda ne bi smeli pričakovati izjemne hitrosti in prožnosti, lahko pa bi računali na njihovo vztrajnost in zadovoljstvo, ker opravljajo koristno delo.

Želva išče primerno, prijazno delo za invalide. Iščejo pa jih tudi starši oseb z motnjami v razvoju. Tudi tako, da ustanovijo podjetje, kjer lahko zaposlijo svoje otroke s posebnimi potrebami. O njih in o Želvi pišemo v tokratni številki Našega zbornika.

Tereza Žerdin

Teme v letu 2019:

Razvajenost, boj za pravice oseb z motnjami,
duševno zdravje, položaj staršev oseb z motnjami, najraje plešemo.

NAŠ ZBORNIK

leto 52 - št. 1/2019
SLO ISSN 0340-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:

Zveza Sožitje - zveza društev za pomoč
osebam z motnjami
v duševnem razvoju Slovenije
Ljubljana, Samova 9,
Telefon: 01/43 69 750
Faks: 01/43 62 406
E-pošta: info@zveza-sozitie.si
http: //www.zveza-sozitie.si
Izhaja šestkrat letno

Založnik:

FORMA 1 d.o.o., Ljubljana

Založniški svet:

Anka Pori, Matilda Šuman,
Helena Primc, Slava Donko,
Elizabeta Tučič

Uredniški odbor:

Tereza Žerdin, Lili Milošević,
Helena Primc, Tina Žnidaršič

Glavna in odgovorna urednica:

Tereza Žerdin

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej

Oblikovanje: Aleša Vukosavljevič

Tisk: FORMA 1 d.o.o.,

Samova 9, 1000 Ljubljana
Tel: 040 474 686

Celoletna naročnina:

17,90 EUR, za ustanove 38,30 EUR,
9,5% DDV je vključen v ceno.

Naročnino poravnajte na naslov:

Forma 1, d.o.o.
Samova 9, 1000 Ljubljana

Številka transakcijskega računa:

02036-0012027662

pri Novi ljubljanski banki d.d.

Fotografij in rokopisov ne vračamo.

Gradivo za naslednjo številko mora
biti v uredništvu najkasneje
do 5. v mesecu pred izidom!

Na naslovni strani:

Šivilja iz Želve

ŽELVA, d. o. o.

Invalidsko podjetje Želva

Želva, d. o. o., je samostojna gospodarska družba, ki jo je ustanovila Zveza Sožitje – Zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije, da bi omogočila usposabljanje in primerno zaposlitev mladostnikom in odraslim z motnjami v duševnem in pogosto tudi telesnem razvoju. V dolgoletnem delovanju smo razvili različne dejavnosti in trenutno zaposlujemo dvesto dvainpetdeset oseb, od tega sto štiriindvajset oseb s statusom invalida in sto osemindvajset oseb brez statusa, kar pomeni, da zelo dobro ohranjamo razmerje med zaposlenimi 50 : 50. Večina zaposlenih invalidov ima status po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, Zakonu o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb in Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Naši zaposleni invalidi potrebujejo vsakodnevno vodenje, usmerjanje in prilagojen delovni proces. Zaposlovanje navedene skupine invalidov je zato s stališča družbene odgovornosti toliko zahtevnejše in pred vsakodnevnim izzivom, ne le kar zadeva zagotavljanje ustreznega dela, ampak tudi glede zagotavljanja celostne strokovne pomoči. Ta se nanaša na opravljanje delovnih nalog, delovni proces in njegovo delovno okolje pa tudi na pomoč pri reševanju vsakdanjih življenjskih položajev, ki pomembno vplivajo na kakovost življenja in opravljenega dela posameznika. V ta namen imamo zaposlene strokovne delavce, ki se stalno izobražujejo za to.

Poklicna in zaposlitvena rehabilitacija

Podjetje izvaja tudi koncesijske dejavnosti, ki so namenjene še težje zaposljivim in ranljivim skupinam invalidov pa tudi nezaposljivim družbenim skupinam. Sem sodi tudi koncesija za izvajanje poklicne in zaposlitvene rehabilitacije.

Leta 2014 smo pridobili novo koncesijo za izvajanje storitev zaposlitvene rehabilitacije v obsegu 1,7 tima za obdobje sedmih let, in sicer:

- 0,8 tima za območje Ljubljane,
- 0,3 tima za območje Trbovelj,
- 0,3 tima za območje Novega mesta,
- 0,3 tima za območje Nove Gorice.

Strokovni tim sestavljajo: socialni delavec, delovni terapevt, psiholog, tehnolog, zdravnik specialist medicine dela, prometa in športa ter po potrebi še drugi strokovnjaki. V sklopu rehabilitacije obravnavamo različne ciljne skupine. Večinoma so to osebe s težavami v duševnem zdravju, ljudje z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, gibalno ovirani, zdravljeni odvisniki, osebe z motnjami avtističnega spektra ...

Poznamo veliko primerov dobrih praks pri zaposlovanju, številni posamezniki se po končani rehabilitaciji zaposlijo v našem podjetju in drugih delovnih okoljih (invalidska podjetja, navadna podjetja, zaposlitvena središča). Zvečuje se število zaposlovanja invalidov v manjših običajnih delovnih okoljih, to kaže na spremembo družbene odgovornosti podjetij.

Poleg koncesijske dejavnosti za Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje izvajamo tudi storitve poklicne rehabilitacije za Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Program socialne vključenosti

Osebam, ki so trenutno ocenjene kot nezaposljive, omogočamo možnost udeležbe v tako imenovanem programu socialne vključenosti. Program izvajamo v Ljubljani, Novem mestu, Novi Gorici, Škofji Loki in Murski Soboti in trenutno je v njem udeleženihih osmdeset posameznikov. Program zajema delovne in socialne vsebine, ki so prilagojene posamezniku in jih nenehno izboljšujemo in dopolnjujemo.

Delovni program sestavljajo: zaposlitev v proizvodnji, prilagajanje delovnih pripomoč-

kov glede na posameznikove zmogljivosti, razvijanje in ohranjanje delovnih sposobnosti in spretnosti, zagotavljanje razmer za varno delo, motiviranje za delo in sodelovanje v skupini ter sprejemanje lastnih sposobnosti in omejitev. Med delom spremljamo posameznikovo napredovanje, in če se splošno delovanje izboljša, ga napotimo na vnovično oceno zaposlitvenih možnosti. Socialne vsebine pa so namenjene ohranjanju pridobljenega znanja in spretnosti, razvoju novih sposobnosti, pridobivanju in razvijanju socialnih spretnosti, razvijanju individualnosti, izboljšanju samopodobe, ohranjanju funkcionalne pismenosti ter razvijanju kompetenc, ki so pomembne za obvladovanje vsakodnevnih zahtev. Socialne vsebine pomenijo možnost za uspešno integracijo ter dejavno sodelovanje v skupnosti in širšem družbenem okolju. Zaradi individualnih posebnosti in potreb posameznikov pa ves čas zagotavljamo ustrezno strokovno podporo. V sklop socialnih vsebin sodijo različne dejavnosti, pri katerih upoštevamo posameznikove zmožnosti in želje: likovne in glasbene delavnice, plesne skupine, izdelovanje iz gline, telovadba itn. Vsako leto izpeljemo tudi izlet, jesenski in zimski tabor ter letovanje. Redno se vključujemo tudi v širše družbeno okolje z ogledi razstav, prireditve, sejmov, kinematografskih predstav itn. Po potrebi organiziramo tudi krajše seminarje ali predavanja z aktualnimi temami na željo posameznikov ali njihovih svojcev. Vključenim posameznikom je tako omogočeno doseganje in doživljanje uspehov ter integracija v delovno okolje.

Barbara Škerlj, dipl. socialna delavka

O socialni vključenosti

V socialno vključenost hodim že deset let. Rada hodim, ker je super družba. Počutje je v redu. Veliko hodimo naokoli. Vsako poletje gremo na letovanje v Umag za en teden, kjer se imamo super. Hodimo tudi na tabore za tri dni, na katerih zelo uživamo. Mentorji so super. Tukaj sem spoznala tudi svojega fanta. Socialna vključenost mi daje skrb, da zjutraj vstanem in grem od doma, da nisem doma med štirimi stenami.

Vesna Dolničar

Želvine gospodarske dejavnosti

Poslovne enote: Ljubljana, Škofja Loka in Nova Gorica

Največja poslovna enota podjetja Želva, d. o. o., je v Ljubljani, na Ulici Alme Sodnik 6, kjer je tudi sedež vseh ljubljanskih gospodarskih dejavnosti. Poleg različnih panog, v katerih poslujejo, imajo vse enote tudi nekaj skupnih točk. Najpomembnejše so predvsem, da tako kot vse druge gospodarske enote lahko pridobivajo delo in naročnike le s svojim kakovostnim in prepoznavnim

delom ter konkurenčno ponudbo oziroma na javnih razpisih celo s ponudbo, ki je ugodnejša od konkurenčnih. Ob tem pa ima praviloma več kot polovica sodelavk in sodelavcev v posameznih enotah status invalida, obenem pa se v delovnem procesu usposablja še druge osebe s statusom invalida, zato da se usposobijo za delo in se nato zaposlijo.

Kot pomoč invalidskim podjetjem pri pridobivanju naročil na trgu je Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov predvidel mehanizem nadomestne izpolnitve kvote. Delodajalci, ki zaposlujejo več kot dvajset delavcev, so zavezanci za invalidske kvote, ki jih izpolnijo z zaposlovanjem invalidov v sklopu določene kvote od celotnega števila vseh zaposlenih delavcev. Delodajalci, ki ne zaposlujejo invalidov, pa morajo v Sklad Republike Slovenije za spodbujanje zaposlovanja invalidov vsak mesec plačati prispevek za spodbujanje zaposlovanja invalidov v višini sedemdeset odstotkov minimalne plače za vsakega invalida, ki bi ga bil delodajalec dolžan zaposliti za izpolnitev predpisane kvote. Mehanizem nadomestne izpolnitve kvote omogoča podjetjem, ki ne zaposlujejo invalidov ali jih zaposlujejo v manjšem številu, kot imajo predpisano kvoto, da sklenejo pogodbo o poslovnem sodelovanju z invalidskim podjetjem oziroma z zaposlitvenim centrom in se jim tako priznajo stroški dela v višini petnajstih minimalnih plač na leto za vsakega invalida, ki bi ga moral delodajalec zaposliti v okviru predpisane kvote.

V nadaljevanju na kratko predstavljamo posamezne gospodarske dejavnosti.

Poslovna enota Ljubljana

Komunalno-vrtnarske storitve – zeleni program

Enota komunalno-vrtnarskih storitev, znana tudi kot Želvini »zelenci«, je enota z najdaljšo tradicijo. Zdaj je v njej zaposlenih dvajset delavcev, od tega približno sedemdeset odstotkov invalidov. Med dejavnosti enote sodijo različne vrste komunalnih, vrtnarskih in drugih del, kot so košnja trave, celostno urejanje parkov (košnja trave, obrezovanje grmovnic in dreves, polaganje travne ruše, gnojenje, grabljenje in odvažanje listja ter splošna skrb za urejenost in negovan videz) in drugo. Poleg tega tudi urejajo in vzdržujejo spominska znamenja, spomenike in njihovo okolico okolice ter grobišča in grobove. Skrbijo tudi za urejenost okolice poslovnih in večstanovanjskih stavb ter zasebnih vrtov. Pozimi pa poskrbijo za strojno in ročno odstranjevanje snega z dostopnih poti, dovozov in parkirišč ter ustrezno posipanje ali soljenje. Poleg navedenih del enota občasno opravlja tudi druge storitve, med njimi so najpogostejše manjše selitve in prevozi.

Izide dela enote si Ljubljančani in obiskovalci Ljubljane lahko vsak dan ogledajo na Poti spominov in tovarštva, za katero v sodelovanju z Društvom Zeleni prstan Želvini »zelenci« zglede skrbijo že dolga leta. Med drugimi večjimi naročniki velja opozoriti predvsem na Javno podjetje Snaga, d. o. o., za katero Želva tudi kosi travo in ureja okolico na različnih lokacijah po Ljubljani, ter Univerzitetno psihiatrično kliniko Ljubljana, kjer Želva skrbi za urejenost okolice klinike na vseh njenih lokacijah.

Drugi naročniki so fizične osebe, državni organi, javne ustanove in občine pa tudi večja in manjša zasebna podjetja, ki lahko z naročanjem storitev pri invalidskem podjetju opravijo tudi nadomestno izpolnitev invalidske kvote. Naročila pridobivajo na javnih razpisih in s kakovostnim vsakodnevnim delom.

Čistilni servis Ljubljana

Enota čistilnega servisa v Ljubljani je najštevilčnejša enota v Želvi, saj zaposluje trinšestdeset delavk in delavcev Želve, od katerih jih ima več kot osemdeset odstotkov status invalida. Čistilni servis opravlja periodična redna in dnevna čiščenja, predvsem poslovnih prostorov, šol, industrijskih objektov ter večstanovanjskih stavb. Za redno vzdrževanje čistoče prostorov ponujajo periodična čiščenja enkrat do petkrat na teden, odvisno od narave delovnega procesa, potreb in želja naročnika. Z vso skrbnostjo vzdržujejo red in čistočo v pisarnah, sejnih sobah, čajnih kuhinjah, hodnikih, dvigalih in drugih prostorih. Redno vzdržujejo čistočo vseh površin, praznijo koše za smeti, brišejo prah in odtise z vrat ter steklenih površin. Vsak dan čistijo sanitarije ter na željo naročnikov priskrbijo in nameščajo higiensko-sanitarni material. V sklopu generalnih in specialnih čiščenj pa opravljajo letno čiščenje šol in vrtcev med poletnimi počitnicami, odstranjevanje in nanos novih premazov na talnih površinah, čiščenje steklenih površin, čiščenje industrijskih prostorov med remontom, grobo čiščenje po gradbenih delih in finalno čiščenje pred vselitvijo ali odprtjem poslovnih prostorov. Veliko večino naročnikov ljubljanskega čistilnega servisa predstavljajo pogodbeni

naročniki, kot so različna podjetja, državni organi in šole. Naročila pridobivajo na javnih razpisih in pri naročnikih, ki si želijo kakovostih storitev ter hkrati možnosti za uveljavljanje nadomestne izpolnitve kvote. Geografsko gledano zajema enota široko območje Slovenije, saj ima naročnike v Logatcu, Škofji Loki, Kamniku in Ljubljani pa vse do Šentjerneja na Dolenjskem in Črnomlja v Beli krajini.

Upravljanje in vzdrževanje stavb

Podjetje Želva, d. o. o., je med drugim tudi upravnik. Na oddelku upravljanja in vzdrževanja stavb je dvanajst zaposlenih, izmed njih imajo trije zaposleni status invalida, ukvarjajo se z upravljanjem in vzdrževanjem večstanovanjskih in poslovnih stavb v Ljubljani in širši okolici, z Novim mestom vred. Enota upravlja na podlagi pogodb o upravljanju, sklenjenih z lastniki stavb, več kot sto dvajset stavb, v katerih je več kot tri tisoč petsto stanovanj, poslovnih in drugih posameznih prostorov.

Poglavitne dejavnosti, ki jih izvajajo sodelavci, so vodenje zborov lastnikov stavb in priprava zapisnikov, uresničevanje sprejetih sklepov etažnih lastnikov – to so lahko na primer zahtevni projekti celostne energetske sanacije stavb na eni strani ter skrb za organizacijo manjših vzdrževalnih del, kot so popravila vrat, na drugi. Poleg navedenega upravnik skrbi za dokumentacijo stavbe, zavarovanje stavbe, organizira postopke urejanja zemljiškoknjižnega stanja in predvsem zagotavlja nemoteno obratovanje stavbe, kar pomeni organizacijo vseh potrebnih dobav in storitev, ki jih potrebuje stavba: to so hišnik, čistilci in serviserji raznovrstnih vgrajenih sistemov in naprav. Med poglavitne naloge upravnika sodi tudi mesečna izdelava obračuna stroškov, ki poteka tako, da izvajalci in dobavitelji upravniku za stavbe vsak mesec izstavljajo račune za opravljena dela in dobave, upravnik pa te račune po predpisanih pravilih preračuna in razdeli med etažne lastnike in najemnike posameznih stanovanj in poslovnih prostorov na posebnih položnicah. Enkrat na leto mora upravnik pripraviti tudi poročilo o upravnikovem delu in poročilo o porabi toplote v stavbi.

Tehnični servis

Storitve tehničnega servisa in hišniško-vzdrževalnih del za stavbe, ki jih upravlja oddelek upravljanja in vzdrževanja stavb ter tudi drugi upravniki in lastniki, izvaja organizacijska enota tehnični servis. V njej je zaposlenih osem sodelavcev, večinoma s statusom invalida, ki skrbijo, da so stavbe urejene in funkcionalne. Med značilna hišniško-vzdrževalna dela spada skrb za urejeno okolico stavbe, ka-

mor sodijo košnja trave, obrezovanje grmovnic, pobiranje smeti in manjša popravila zunanje opreme. Večino dela pa vzdrževalci opravilo v stavbi, kjer skrbijo za menjavo pregorelih žarnic, za ustrezno nastavitve delovanja vrat po stavbah, odpravljajo manjše napake na vodovodni in električni napeljavi, po potrebi pleskajo prostore in redno popisujejo različne števec v stavbi ter opravljajo periodični nadzor nad različnimi vgrajenimi sistemi in napravami. Če zaznajo težave, o tem obveščajo odgovorne osebe, ki so lahko upravniki ali lastniki, ter se v nadaljevanju dogovarjajo s serviserji glede izvedbe popravil. Hišniki navadno prvi pomagajo in odpravljajo manjše težave v stavbah. Poleg značilnih vzdrževalnih del enota pri enem od naročnikov izvaja tudi receptorsko službo, lahko pa se tudi pohvali, da med drugim skrbi tudi za stalno urejenost spomenika vsem žrtvam vojn in z vojnami povezanim žrtvam na Kongresnem trgu v Ljubljani.

Mizarska delavnica

Želvina mizarska delavnica že dolga leta skrbi za pohištveno opremo podjetja ter mnogih drugih zunanjih naročnikov. Izdelujejo stanovanjsko in pisarniško pohištvo po meri, predvsem otroške in mladinske sobe, kuhinje, dnevne sobe, spalnice, vgradne omare, predsobe, kopalnice ograje ter opremo za poslovne prostore, industrijske objekte, lesene balkonske ograje in druge podobne lesne izdelke. Za izdelavo uporabljajo le kakovostne in preverjeno najboljše materiale, ki jih s sodobno tehnologijo in veliko znanja preoblikujejo v pohištvo. Ponujajo veliko barvno paletu ter možnost nadgradnje in dopolnjevanja. Vse pohištvo

se dimenzijsko popolnoma prilagodi prostoru in naročnikovim željam. Vse mere, materiale, oblike in okovje prilagajajo njegovim potrebam in željam. Uporabljajo kakovostno okovje priznanih svetovnih proizvajalcev, kot so Blum, Hettich, Hafele, Raumplus, Hawa in drugi. Ploskovni materiali so ravno tako višjega cenovnega in kakovostnega razreza priznanih proizvajalcev, kot so Fun-derMax, Egger in Kaindl. Vsi uporabljeni

materiali so kakovostni in preverjeni, saj le tako lahko zagotavljajo kakovostne izdelke z dolgo življenjsko dobo.

Med naročniki prevladujejo fizične osebe, od katerih se jih veliko vrača z dodatnimi in novimi naročili, pogosta pa so tudi naročila pisarniške opreme različnih podjetij in organizacij. V mizarski delavnici so zaposleni trije mizarji, eden s statusom invalida.

Poslovna enota Škofja Loka

Poslovna enota Škofja Loka je bila ustanovljena oktobra leta 2000 s pomočjo Občine Škofja Loka. Enota se je vselila v najete prostore nekdanje vojašnice na Partizanski cesti 1 v Škofji Loki. V njej so poleg zaposlenih v organizacijski enoti Vrtnarsko komunalne storitve dobili prostor tudi nekateri programi iz zaposlitvene in poklicne rehabilitacije. Ob ustanovitvi je bilo v enoti zaposlenih šest oseb. Zaposleni so takrat skrbeli predvsem za urejanje občinskih zelenih površin, trgov, ulic in avtobusnih postajališč. Z dobrim delom ter nenehno navzočnostjo in odzivnostjo je postala enota prepoznavna v širšem okolju Škofje Loke. To pa je kmalu pripeljalo do novih naročil fizičnih oseb in podjetij, ki želijo imeti urejeno okolje svojih bivalnih in poslovnih objektov. Zaradi povečanega števila naročil pa so se povečale tudi kadrovske potrebe, potrebovali so več zaposlenih. Poslovna enota Vrtnarsko komunalne storitve Škofja Loka ima danes že sedemnajst redno zaposlenih, med njimi kar enajst invalidov.

V sklopu zaposlitvene in poklicne rehabilitacije imajo v tem trenutku le oddelek socialne vključenosti, v njem deluje devet uporabnikov z odločbami o nezaposljivosti in en mentor. Vsi prihajajo z območja Škofje Loke, Poljanske in Selške doline ter Kranja. Potreba po tovrstnem vključevanju oseb s posebnimi potrebami je nenehna in se celo zvečuje. Možnost udeležbe novih oseb v programu socialne vključenosti je pogojena tudi z zadostnimi prostorskimi zmogljivostmi, ki so v zdajšnjih prostorih omejene ali izčrpane.

Podjetje Želva, d. o. o., želi zaposlenim v organizacijski enoti Vrtnarsko komunalne storitve in uporabnikom socialnih progra-

mov zagotoviti boljše delovne in bivalne razmere. Zato že nekaj časa išče možnosti za zagotovitev novih prostorov, v katerih bi se lahko razvijali zdajšnji programi, hkrati pa bi zagotovili tudi prostore za nove programe.

Poslovna enota Nova Gorica

V enoti Nova Gorica delujejo in razvijajo gospodarsko dejavnost in zaposlitveno ter poklicno rehabilitacijo.

V gospodarsko dejavnost spadajo:

- ♦ čiščenje poslovnih prostorov,
- ♦ vrtnarsko-komunalni program (urejanje parkovnih površin ali zelenic),
- ♦ pranje in likanje,
- ♦ šivanje in popravila oblek,
- ♦ pleskarska dela,
- ♦ selitveni servis.

V enoti Nova Gorica izvajajo tudi zaposlitveno in poklicno rehabilitacijo. Izkušnje iz prejšnjih let so pokazale, da je večina invalidov, ki so se po končani zaposlitveni rehabilitaciji zaposlili, zaposlitev kljub recesiji obdržala in pri delu tudi napredovala. Storitve zaposlitvene rehabilitacije so uporabnikom omogočile, da so se uspešno usposobili za konkretno delo s poudarkom na čim večji samostojnosti pri delu, pridobivanju in utrjevanju delovnih navad ter razvijanju novih spretnosti in samozavesti.

Število zaposlenih na Želvini enoti Nova Gorica se je s sprejetjem Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov precej povečalo. Z invalidskim podjetjem Želva, d. o. o., enota Nova Gorica ima trenutno sklenjeno pogodbo o poslovnem sodelovanju za nadomestno izpol-

nitev kvote petnajstih različnih poslovnih subjektov z Goriškega, koncesijo za urejanje mesta pa nam je zaupala tudi Mestna občina Nova Gorica. Samo iz naslova nadomestne izpolnitve kvote je leta 2018 na Želvini enoti Nova Gorica delalo triindvajset invalidnih oseb.

Pripravili:

Matevž Pirih za Ljubljano

Matjaž Vončina za Škofjo Loko

Benjamina Mikuž za Novo Gorico

Fotografije: Jernej Kokol

Varstveno-delovni centri in bivalne enote podjetja Želva, d. o. o.

Oddelek varstveno-delovnega centra in bivalnih enot, ki edini v Sloveniji deluje kot koncesionar v sklopu invalidskega podjetja Želva, d. o. o., izvaja dve socialnovarstveni storitvi za odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju: varstvo, vodenje in zaposlitev pod posebnimi pogoji (varstveno-delovni center) ter institucionalno varstvo (bivalne enote in stanovanjska skupina). Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je Želvi, d. o. o., podelilo prvo koncesijo za opravljanje socialnovarstvene storitve (varstveno-delovni center) leta 1998, za opravljanje storitve institucionalnega varstva pa leta 2001 in 2002. V varstveno-delovnem centru imamo zdaj na podlagi koncesijske pogodbe sto dvainštiri-

deset uporabnikov v sedmih enotah po Sloveniji: tri enote v Ljubljani (na Rozmanovi dvajset uporabnikov, na Trebinjski sedemnajst, v Šiški dvaintrideset), v Ivančni Gorici šestindvajset, v Kočevju dvanajst, v Novi Gorici osemnajst in v Murski Soboti sedemnajst. V institucionalnem varstvu, ki ga izpeljujemo na treh lokacijah (na Igu štirinajst uporabnikov, v Višnji Gori štirinajst in v Murski Soboti deset), pa skupno osemindvajset uporabnikov.

Uporabniki obeh storitev so odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi motnjami v gibanju ter osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč zaradi posledic bolezni ali poškodbe.

Uporabniki preživijo v varstveno-delovnem centru dopoldanski čas od sedmih do petnajstih. V vseh enotah poteka organizirana celostna oskrba oseb z motnjami v duševnem razvoju, spoštujemo njihovo individualnost ter si prizadevamo za harmonično vključevanje v skupnost in okolje z vodenjem, varstvom in zaposlitvijo pod posebnimi pogoji ter programom za bolj kakovostno življenje. Uporabnikom pomagamo pri skrbi zase, gibanju, komunikaciji in orientaciji. Usposobljeni strokovni delavci jim po metodah individualnega in skupinskega dela omogočajo pomoč pri reševanju osebnih in socialnih stisk, ohranjanje pridobljenega znanja in sposobnosti ter učenje novih vsebin in spretnosti, vzdrževanje in razvoj socialnih stikov in kognitivne sposobnosti uporabnika, pridobivanje novih socialnih in delovnih navad, razvoj delovne zaposlitve z manjšo zahtevnostjo, uresničevanje lastnih zamisli in ustvarjalnosti, ohranjanje pridobljene in razvijanje večje samostojnosti, krepijo pa jim tudi občutek koristnosti in samopotrditve.

Uporabniki v sklopu zaposlitve pod posebnimi pogoji opravljajo številna kooperantska dela, kot so montaža, sestavljanje, pakiranje različnih izdelkov glede na svoje sposobnosti. Nekateri so udeleženi v integrirani zaposlitvi, kot je pomoč pri vrtnarsko-komunalnih delih v Želvinem Zelenem programu. Zadnja leta smo tudi vedno bolj prepoznavni po izdelkih lastnega programa (šivanju igrač, izdelovanju unikatnih darilnih izdelkov iz papirja, gline, blaga in izdelovanju raznih voščilnic), ki jih ustvarjajo uporabniki pod strokovnim vodenjem naših zaposlenih.

Od junija 2017 sodelujemo pri skupnem projektu pod imenom Skrbovin'ca, ki nam in našim uporabnikom predstavlja nov izziv. V tem projektu so združeni štirje ljubljanski varstveno-delovni centri (VDC Želva, VDC Tončke Hočevar, VDC Zveze Sonček in DZC Janeza Levca) v skupni trgovini za prodajo izdelkov lastnega programa. Skrbovin'ca je tudi razstavni prostor izdelkov različnih invalidskih organizacij in infotočka 65+, kjer lahko starejši in gibalno ovirani do-

bijo nasvet ali informacijo, ki jo potrebujejo, ter varna točka, namenjena osebam v stiski. V Skrbovin'ci so naši uporabniki družabniki, svetovalci in prodajalci izdelkov, ki so jih izdelali sami ali z mentorjevo pomočjo in vodenjem. Vse te vloge jim omogočajo, da se intenzivno integrirajo v okolje.

Poleg temeljnih storitev pa v varstveno-delovnih centrih izpeljujemo še dejavnosti, namenjene boljši kakovosti življenja uporabnikov – pristočasne dejavnosti, kot so izleti, letovanja na morju in v toplicah, pikniki, vseživljenjsko učenje, športne, plesne, glasbene, dramske, likovne, gospodinjске dejavnosti, ročna dela, učenje osnov tujih jezikov, pohodništvo – ki omogočajo uporabnikom kar največjo socializacijo, integracijo in normalizacijo.

V letu 2018 smo na oddelku Varstveno-delovni centri in bivalne enote ustanovili nov program dnevnega varstva za starejše osebe z motnjo v duševnem razvoju kot odgovor na potrebe naših uporabnikov, ki postajajo vedno starejši in zaradi tega potrebujejo iz dneva v dan več pomoči,

zdravstvene oskrbe in nege. Temu je sledil razvoj varstveno-delovnega centra, ki si prizadeva za zagotavljanje dostopnosti storitve vsem, ki jo potrebujejo.

Prilagojene dejavnosti dnevnega varstva za skupino starostnikov so namenjene predvsem njihovim posebnim potrebam in značilnostim ter temeljijo na večji potrebi po počitku in sproščajočih dejavnostih in upoštevanju njihovih interesov. Poudarek je na individualiziranih oblikah dela s starostniki, njihovih pobudah in trenutnem počutju. Nedvomno je varstvena skupina za starejše osebe z motnjami v duševnem razvoju velika pridobitev ne samo za podjetje Želva in v njem zaposlene strokovne delavce, pač pa predvsem za uporabnike. S tem jim namreč ponujamo programe, prilagojene njihovim zmožnostim in željam, ter jim tudi v starosti omogočamo ohranjanje psihofizične sposobnosti in dejavno staranje.

Igor, uporabnik v Varstveno-delovnem centru Želva v Ivančni Gorici in stanovalec v Želvini bivalni enoti v Višnji Gori pripoveduje o delu in življenju v Želvi: »V varstveno-delovni center sem prišel leta 2002. V začetku sem delal v varstveno-delovnem centru na Rudniku. Živel sem z očetom, ki je dočakal sto let. V Želvino bivalno enoto v Višnji Gori sem prišel po očetovi smrti leta 2012, začel sem delati v varstvenem centru Želva v Ivančni Gorici.

Vsak delovni dan se samostojno vozim s primestnim avtobusom iz Višnje Gore v Ivančno Gorico. Rad zlagam črnilne bombice v škatle in sestavljam ščipalke za perilo. Sodelujem pri gospodinjstkih delih, kot sta sesanje in pometanje. To delam v varstveno-delovnem centru in bivalni enoti. Uživam v dramski igri, saj sem član dramske skupine in pevskega zbora. V

skeču Mama Manka sem igral glavno vlogo. Zelo sem se zabaval, saj je skeč res smešen. Ponosen sem, ker sem nastopil na Miklavževem koncertu v Ivančni Gorici. Sodelujem tudi v programu gline. Popoldne v svoji sobi gledam televizijo, športne oddaje in poročila. Sprehajam se v okolici bivalne enote. Poleti gremo tudi na bazen. Konec tedna je zmeraj zelo sproščen, saj lahko dolgo spim.«

Institucionalno varstvo poteka vse dni v letu, od ponedeljka do petka po šestnajst ur, sobote, nedelje, praznike pa po štiriindvajset ur, saj v sklopu bivalnih enot in stanovanjske skupine, ki delujejo v večjih stanovanjskih hišah, zagotavljamo uporabnikom nadomeščanje doma ali dopolnjujemo vlogo doma in lastne družine. Tu jim omogočamo osnovno oskrbo – bivanje, ekonomsko varnost in primerno življenjsko raven, organizirano prehrano, varstvo in zdravstveno varstvo. Ob tem vedno upoštevamo posameznikovo individualnost, navezujemo stike z drugimi sorodnimi organizacijami, skrbimo za kakovostno preživljanje prostega časa uporabnikov in skrbimo, da se udeležujejo življenja v svojem okolju, v katerem živijo in delajo.

Pri nas uporabniki s svojimi odločitvami in delom soustvarjajo življenje v bivalnih enotah in stanovanjski skupini, saj jim dajemo možnost izbire ter pomagamo pri vzdrževanju samostojnosti, osebni rasti in skrbi zase, pri odločanju in sprejemanju odgovornosti do sebe in drugih. Omogočamo jim redne stike s starši, sorodniki ali skrbniki, vrstniki in prijatelji, kadar to želijo.

Storitev institucionalnega varstva skušamo čim bolj približati družinskemu življenju, zato si prizadevamo, da uporabniki sodelujejo pri raznih vsakodnevnih dejavnostih, seveda

glede na svoje zmožnosti. Redno sodelujejo pri gospodinskih opravilih, pomagajo pri pripravi obrokov, skrbi za čisto in urejeno bivalno okolje ter urejeno okolico hiše in vrta. Prosti čas pa namenjamo tudi zabavi: praznovanju rojstnih dni, oznamovanju praznikov, igranju družabnih iger, obisku kinematografov, koncertov, prireditev, športnih dogodkov, izletom in piknikom, sodelovanju v društvenih dejavnostih.

Ana, uporabnica v Varstveno-delovnem centru Želva v Šiški in stanovalka v Želvini bivalni enoti na Igu pripoveduje, kako preživlja delovni teden in konec tedna: »Dopoldne prihajam na proizvodno delo v varstveno-delovni center. Obiskujem pevski zbor, telovadbo in dramski krožek. Popoldne opravljam gospodinjstva dela, tako kot vsi drugi na svojem domu. Rada kuham in pripravljam sladice, najraje pa pečem pice ob pomoči mentorjev. Vsak torek s prijatelji balinam v Športnem balinarskem društvu Moste. Rada hodim na sprehode in kavo s prijatelji. Konce tednov preživljam s svojim fantom, ki živi v Ljubljani. Uživam v sprehodih po stari Ljubljani, Tivoliju in po Poti spominov in tovarištva.«

Naše vodilo pri izvajanju socialnovarstvenih storitev je partnerstvo z uporabniki, kjer izpeljujemo in razvijamo programe, ki zadovoljujejo potrebe in želje uporabnikov ter omogočajo več neposrednega sodelovanja pri sprejemanju zanje pomembnih odločitev in integracijo v okolje.

*Mag. Jasna Kofol,
vodja oddelkov Varstveno-delovni
centri in bivalne enote*

Zavod Nova Želva

Zaposlitveni center Zavod Nova Želva je pravna oseba, ustanovljen je bil za zaposlovanje težjih invalidov, torej tistih, ki potrebujejo zavarovano delovno mesto. Zavod mora imeti izdelan poslovni načrt in izpolnjevati kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje, ki jih predpiše minister, pristojen za invalidsko varstvo.

Koga zaposlitveni center lahko zaposli?

V zaposlitvenem centru se zaposlujejo invalidi, ki zaradi svoje invalidnosti dosegajo od trideset do sedemdeset odstotkov pričakovanih delovnih izidov, oziroma invalidi, ki niso zaposljivi na običajnih delovnih mestih in imajo o tem odločbo Zavoda republike Slovenije za zaposlovanje. Temeljno poslanstvo zaposlitvenega centra je torej socialna in zaposlitvena integracija invalidov na zaščitene delovnih mestih.

Koliko delavcev je zaposlenih v Zavodu Nova Želva?

V Ljubljani ima Zavod Nova Želva zaposlitveni center na Ulici Alme Sodnik 6. Trenutno ima zaposlenih pet invalidnih oseb in enega strokovnega delavca. Vsi invalidni delavci so razporejeni na delovna mesta pomožni čistilec.

Kje opravljajo svoje delo?

Vseh pet invalidnih delavcev dela na petih objektih v Ljubljani ter opravlja delo pomožnega čistilca. Vsi imajo zagotovljeno podporo in mentorstvo. Zahtevnost dela je prilagojena oceni njihovih zaposlitvenih zmožnosti in delazmožnosti ter prilagojena njihovim potrebam.

Kakšne so ovire?

Ovire pri opravljanju dela so predvsem zdravstvene v povezavi s starostjo ter s tem povezan upad delovne uspešnosti. Potrebna je tudi podpora pri odpravljanju ovir zaradi osebnih okoliščin zaposlenih, nepismenosti in neznanja uporabe telekomunikacij.

Ali opravijo potrebno delo in ali so tega sploh sposobni?

Večina delavcev, svojega dela sama ne more opraviti, zato potrebuje stalni nadzor in pomoč mentorja.

Kako delavce stimulirati oziroma motivirati?

Zaposlenim je zagotovljena psihosocialna pomoč z daljšimi obravnavami, navzočnost strokovnega sodelavca ter razumevajoče delovno okolje. Vsi zaposleni skupaj načrtujemo skupinsko delo, kar pozitivno vpliva na organizacijsko ozračje, prevzemanje soodgovornosti za uspešnost poslovanja, pripadnost organizaciji in samopodobo zaposlenih. Uvedli smo tedenske spodbude, za katere menimo, da delavce motivirajo pri njihovem delu.

Ali so težave notranje ali tudi zunanje narave?

Najpogostejše se pojavljajo tudi težave zaradi nizkih cen storitev in pri zagotavljanju pričakovane storilnosti, nelojalne konkurence, zagotavljanja kakovosti in tudi zaradi bolniških odsotnosti. Manj pogoste so težave zaradi pričakovanih rokov s poslovnimi partnerji, konfliktov med zaposlenimi invalidi, pomanjkanja različnih del glede na potrebe zaposlenih invalidov in druge težave. Ker so v Zavodu Nova Želva delavci, ki lahko izvajajo le manj zahtevna dela in storitve, tudi zanimanje podjetij za nadomestno izpolnjevanje kvote ni dovolj veliko. (O nadomestnih kvotah si lahko natančneje preberete v članku Želvine gospodarske dejavnosti.)

Ali z leti delovna uspešnost upada?

Upadanje delovne uspešnosti je težava, s katero se Zavod Nova Želva največ ukvarja. Zaradi upada delovne zmožnosti, ki se s starostjo zaposlenih povečuje, je potrebna skrbna organizacija delovnega procesa z izbiro in kombinacijo ustreznih delovnih nalog in določanjem trajanja posameznih opravil, upoštevajoč specifične omejitve in potrebe posameznega delavca. Soočamo se z ovirami, ki so posledica sposobnosti zaposlenih glede na starost ter psihofizičnih sposobnosti.

Za konec

Delavci na zaščitenem delovnem mestu potrebujejo predvsem dobro komunikacijo z strokovnim delavcem, imeti morajo občutek sprejetosti, varnosti ter pripadnosti, saj s tem izboljšujejo samopodobo in utrjujejo občutek svoje vrednosti.

*Brigita Pleško,
vodja zaposlitvenega centra Nova Želva*

O srečanju na avtobusu in o Želvini tržnici

Bilo je proti koncu novembra, ko sem se peljala na zadnjo sejo uredniškega odbora Našega zbornika. Sodelavkam naj bi poročala o prispevkih na temo obdarovanja. To je bila namreč nosilna tema zadnje številke v letu 2018. O tem, kdo jih je prispeval, in o čem pišejo. Povedala naj bi jim tudi, da ne vem, ali bo dovolj fotografij. In da ne vem, koga naj še zadnji trenutek zaprosim zanje. (Pred koncem oddaje gradiva vsake številke trepetam, ali bo dovolj pisnih prispevkov in fotografij.) Dogovoriti pa smo se morale tudi še o temah, ki naj bi jih v Zborniku obravnavali v letu 2019.

Na avtobusu sem sedla na prvi prosti sedež. Nasproti je sedel mlajši moški in takoj me je prijazno ogovoril. Povedal je, da ni iz Ljubljane, da je iz Trbovelj in da še ne pozna vseh ulic v Ljubljani. In da pravkar prihaja iz Želve.

»O, iz Želve! Menda je Želva dobila pred kratkim nagrado.«

»Tako je. Kako pa to veste?«

»Sodelujem s Sožitjem. Urejam revijo, ki jo izdaja Zveza Sožitje.«

»Kaj res, te revije pa ne poznam.«

»Tu jo imam, ker grem pravkar na sejo uredniškega odbora. Lahko vam jo pokažem.«

Fant jo nekoliko prelista in vpraša, ali jo sme obdržati. Z veseljem mu jo podarim, ker vem, da bom že nekako prišla še do kakega izvoda.

»Jutri imamo pa v Želvi tržnico daril,« se pohvali.

»Kaj res? Kdaj pa?« Zastrižem z ušesi, ker že vidim možnost, da bom prišla do manjkajočih fotografij. Izvem, da bo tržnica odprta od devete do enajste ure dopoldne. In potem klepetava še o njegovem izobraževanju na strojni fakulteti, o tem, da je v Želvi le začasno, da je tam na praksi. Kakšne težave da ima, pa o vozniskem izpitu ...

Ker imamo zadnjo sejo v letu v gostilnici Druga violina, ga povprašam, ali jo pozna. Ne pozna je, zato jo na kratko opišem. Povem, zakaj se tako imenuje, s čim postrežejo v njej in kdo tam dela. In fant pravi, da bo ob prvi priložnosti tja povabil tudi »svojo«.

Pri Karlovškem mostu moram izstopiti, sicer bi se verjetno lahko pogovarjala še kar nekaj časa. Posloviva se, naslednji dan pa se odpeljem na Ulico Alme Sodnik in fotografiram razstavljene izdelke. Hkrati pa je bil to tudi prvi nakup daril za bližajoče se (zdaj že minule) praznike. Kupim: zeleno denarnico za drobiž, nekaj voščilnic, dva

angelčka s knjižico v rokah. Na leseni glavici imata nakodrano frizuro iz najmanjših makarončkov, za trup pa je v zlatem papirju zavit bombon. To bosta dobili prijateljici, sklenem. Sosedama namenim teti Sivki, ki sta skriti v ličnih figuricah ... Vse bi imela, a v denarnici je bilo le trideset evrov. Še sreča, ker bi sicer preveč zapravila.

Fotografiram razstavljene izdelke in se čudim: keramični lončki, iz kratkih vejic sestavljene smrečice, slike z zimskimi motivi na platnu, papirju, nagubanem embalažnem kartonu, nešteto različnih obeskov, kazala za knjige z različnimi motivi, kvačkane želvice, usnjene pikapolonice in kvačkani zajčki kot obeski za ključe, podstavki iz poslikanih keramičnih ploščic, raznobarvne žogice, kužki in druge mehke igrače iz blaga, šaljivo oblečene ali poslikane steklenice, klobučki, napolnjeni z dišečo sivko, lesene rogovile s kvačkanimi klobučki ali drugimi okraski, nakit iz lesenih kroglic, veje z okraski ...

Naključje mi je pripeljalo na pot mladega zgovornega moža, po naključju sem prišla do fotografij in nakupa prvih daril, po naključju sem sedla na prav tisti sedež na avtobusu, prav tisti dan sem se po premisleku odločila za javni prevoz, in ne osebni avto. In ko sem se potikala od enega razstavljenega izdelka do drugega, sem srečala mentorje, ki so s svojimi varovanci te izdelke ustvarjali, in se z njimi dogovorila, da napišejo prispevke za tokratno številko Našega zbornika in tako bralce podrobneje seznanijo z Invalidskim podjetjem Želva, d. o. o.

Tereza Žerdin

Moje življenje in delo v Želvi

Sem Maja Becele, stara sem osemintrideset let. V Želvi sem od leta 2010, zdaj teče deveto leto. Sem zelo zadovoljna. Mentorji so strokovno izobraženi, znajo delati z nami – invalidi. So tudi zelo prijazni. Hodim, da imam v Želvi družbo, da kaj koristnega naredim v delavnici, da se kaj naučim. V Želvi sem se od Mateja Suhadolnika naučila reševati križanke, lepo barvati, zelo rada vežem zapestnice sail-brace, delam zamaške, kuvertiram, hodim v Ilirijo, Dobrovito, Gorenjski tisk, kjer je super. Čas mine, kot bi mignil. Tukaj sem tudi spoznala prijateljici Heleno in Anjo. S Heleno se druživa tudi po službi. Všeč mi je, ker je delo v službi raznoliko. Zjutraj tudi pospravljam – moja dolžnost je pomivanje tal z mopom. Po navadi pospravljava dve sodelavki. Vpisala sem se tudi na tečaj fitnesa, kjer se topijo kalorije in odvečna teža. Včasih tudi pečemo piškote in hodimo na izlete. To mi je najbolj všeč. Lepo mi je, če v delavnici malo poklepetamo med seboj, in všeč mi je, ker je veliko dejavnosti, kamor se lahko vključiš. V službi se počutim sproščeno, kar v redni službi ni izvedljivo. Skratka, služba za pohvalit. Le tako naprej ...

Maja Becele

Z DELOM KORISTIMO SEBI IN DRUGIM

V TEJ ŠTEVILKI NAŠEGA
ZBORNICA PREDSTAVLJAMO
**INVALIDSKO PODJETJE
ŽELVA.**

PODJETJE JE DOBILLO
NAGRADO, KER JE
PRIJAZNO DO INVALIDOV.
TO POMENI, DA SE LJUDJE
V ŽELVI DOBRO POČUTIJO,
SE LAHKO DRUŽIJO,
DELAJO LEPE IZDELKE,
SO KORISTNI,
SE UČIJO NOVIH STVARI,
GREDO SKUPAJ NA
LETOVANJE, NA IZLETE IN
TABORIT, DA SO MENTORJI
PRIJAZNI IN DA TAM
SPOZNAJO TUDI
PRIJATELJE.

**VERJAMEM VATE PA JE IME
TRGOVINE,
V KATERI DELAJO TUDI
FANTJE IN DEKLETA S
POSEBNIMI POTREBAMI.**

Tereza Žerdin

Družina Cestnik in Društvo Verjamem vate

Verjamem vate je ime socialnega podjetja v Domžalah. V sklopu podjetja delujeta dnevni center in trgovinica. V njej se z drugimi zaposlenimi srečuje in dela pet mladih ljudi s posebnimi potrebami. Trije fantje in dve dekleti. Pogovarjali smo se z eno od obeh, Mašo Cestnik, in njeno mamo.

Družina Cestnik

Mama Andreja je po poklicu cvetličarka, vendar že nekaj let ne opravlja svojega poklica. Ker ima enajstletni sin Maj zmerno motnjo v duševnem razvoju in avtizem, se

je morala rednemu delovnemu razmerju odpovedati, za izgubljeni dohodek pa prejema minimalno plačo in teče ji delovna doba. Za otroke, ki so mlajši od osemnajst let, je treba pravico za izgubljeni dohodek podaljševati vsaka tri leta.

Oče Boštjan je strojnik, vodja proizvodnje embalažnih mrež v bližnjem Trzinu. Pred službo pelje hčerko Mašo v dnevni center Društva Verjamem vate in jo ob koncu delovnega dne odpelje domov.

Maša je najstarejša od štirih otrok. Ima triindvajset let. Rodila se je s spino bifido (Spina bifida je prirojena nepravilnost vre-

tenc, ki se ne izoblikujejo popolno in del hrbtenice ostane nezaraščen.). V hiši Cestnikovih je v vsakem nadstropju invalidski voziček, iz enega nadstropja v drugega pa pride Maša po stopnicah sama. Maša je devet let obiskovala osnovno šolo v Centru za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje (CIRIUS) v Kamniku, nato pa še petletni program srednje administrativne šole. Vseskozi je lahko živela doma, ker so imeli organiziran prevoz s šolskim kombijem. Glede na končano šolo bi sicer lahko nadaljevala izobraževanje v ekonomski smeri, a je imela že v srednji šoli težave z matematiko, nemščino in angleščino, tako da je morala imeti pri učenju pomoč in je šolanje končala. Njeni šibki točki sta tudi pomnjenje in prostorska orientacija. Maša je kljub telesni invalidnosti zelo samostojna. Brez težav je nekaj dni lahko sama, večkrat pazi tudi na mlajšega brata Maja.

Mašin brat Tim ima dvajset let. Je dijak srednje ekonomske šole. Tim je mami in očetu v veliko pomoč. Ima že vozniški izpit, in če je nujno, pomaga tudi pri prevozu sestre ali mlajšega brata.

Maj in Gal sta enajstletna dvojčka. Rojena sta bila ob roku, se normalno razvijala, potem pa je Maj po cepljenju pri osemnajstih mesecih začel nazadovati. Ugotovili so zmerno motnjo v duševnem razvoju in avtizem. Od začetka šolanja obiskuje oddelke vzgoje in izobraževanja Centra Janeza Levca v Ljubljani. Mama ga vsak dan vozi v šolo. Maj obožuje starejšega brata Tima, njegov dvojček Gal pa se najbolj razume s sestro Mašo. Gal obiskuje šesti razred osnovne šole na Dobu. Dobro se uči, doma pa je tudi tako priden, da skoraj ne vedo, da ga imajo.

Socialno podjetje Verjamem vate

Podjetje sta ustanovili Vesna Vehovec in Alenka Žnidarič. Gospa Vesna je diplomirana ekonomistka, delovna inštruktorica in strokovna sodelavka v dnevnem centru Društva Verjamem vate. Je mati deklice z artrogripozno, razvojno motnjo sklepov, in direktorica podjetja. Gospa Alenka je bila trgovka z butično trgovino in ima sina z Downovim sindromom. Gospe sta v skrbi za prihodnost svojih otrok leta 2014 ustanovili Društvo Verjamem vate. Združili sta znanje, spretnosti in težnjo poskrbeti za prihodnost svojih otrok. V sklopu društva je trgovinica, pred dobrim letom pa sta odprli še dnevni center. Trenutno je v njem pet mladih ljudi s posebnimi potrebami. Stari so od dvaindvajset do šestindvajset let. Jaka, Grega in Urban imajo Downov sindrom, Maša je dekle s težko telesno okvaro, Meta pa je počasna in zelo malo govori. Za delovanje dnevnega centra se Društvo Verjamem vate prijavlja na občinske razpise in tako Občina Domžale dnevni center tudi sofinancira. Maša je življenje v dnevnem centru in tr-

govinici Društva Verjamem vate opisala takole:

»Zjutraj se zberemo v prostorih pritličja enega od blokov v središču Domžal. Kdor pride prvi, gre v trgovino in nakupi stvari za zajtrk. Navadno sem prva jaz. Ker ima eden od fantov brezglutensko dieto, moramo biti pozorni pri nakupu kruha. Ko se zberemo vsi, skupaj zajtrkujemo, pomijemo in pospravimo posodo. Na kosilo hodimo v bližnjo gostilnico in se s tem učimo vedenja v lokalu, pri mizi in pravilnega uživanja hrane. Ob ponedeljkih si kosilo skuhamo sami, občasno pa smo gostje na kosilu v Domu starostnikov. V njihovem lokalu Vejica namreč vsak ponedeljek streže tudi eden od fantov iz dnevnega centra.

Po zajtrku tisti, ki še ne berejo dobro, vadijo branje, učijo se spoznavati na uro, pridobivamo ali utrjujemo razne spretnosti in znanje. Pred kratkim smo za tovarno Helios razvrščali palete v mape, to je bilo vsem zelo všeč. Nad učenjem niso vsi najbolj navdušeni. Pred novim letom smo izdelovali voščilnice. Pri delu v dnevnem centru nas usmerjajo delovni inštruktorici, mentorica in varuhinja. Če se pojavijo težave, jih rešuje

direktorica Vesna. Težave največkrat nastajajo, ker Meto, ki je počasnejša in le malo govori, motijo fantje s svojim vedenjem.

Po deseti uri odidemo na delo v trgovino, ki je nekaj korakov stran, na drugi strani stanovanjskega bloka. V trgovinici se zbirajo rabljena oblačila. Šivilje jih očistijo, zašijejo, zlikajo, nato pa jih razstavijo,

da bi privabili kupce. Iz starih oblačil naredijo tudi kaj novega, kot so na primer unikatne kavbojke, obleke, torbe, nahrbtniki. Jaz navadno delam pri blagajni. Pišem račune in nalepke s podatki za oblačila in druge predmete, ki so v prodaji. Delam na računalniku. Če ni strank, mi je pri blagajni dolgčas. Takrat me prostovoljka Marjeta, ki je bila šivilja v nekdanjem Sivilanitu, uči ročnega in strojnega šivanja. Marjeta me pelje tudi k zdravniku, če je treba, ali naredi zame še kaj drugega.

Najimenoitnejše pa je v službi tiste petke, ko imamo zabave za rojstni dan. Tudi novoletno praznovanje s plesom smo imeli in tega sem se že vnaprej zelo veselila. Invalidski voziček ni ovira, če rad plešeš.»

In Maša rada pleše, rada je v družbi ter seje

dobro voljo naokrog. Najraje posluša nekatere hrvaške pevce, slovenske reperje, Avsenikova Golica je zanjo zakon, Tanja Žagar pa carica slovenske narodno-zabavne glasbe.

Maša svoje življenje načrtuje tako, da bo v prihodnosti kar najbolj samostojna. Razmišlja o selitvi v stanovanjsko skupnost. Te za zdaj v bližini še ni, a Vesna in Alenka, vodji socialnega podjetja Verjamem vate, po tiho že zagotovo kaj načrtujeta, saj Maša ni edina, ki se kljub telesni oviranosti želi osamosvojiti. S tem dokazuje, da je zrelo dekle in prav je, da družba prisluhne tudi željam ljudi s posebnimi potrebami.

Tereza Žerdin

Novice iz Zveze Sožitje

direktorica: Mateja De Reya

Novo leto se je začelo tako kot vsako – živahno in delavno. Posvet predsednikov je bil organiziran tradicionalno drugi konec tedna januarja v Termah 3000 v Moravskih Toplicah. V prvem delu posveta je predstavila direktorica Inštituta RS za socialno varstvo mag. Barbara Kobal Tomc **poročilo o izva-
janju storitev v letu 2017** z naslovom: Spremljanje izvajanja storitev za odrasle v varstveno-delovnih centrih in centrih za usposabljanje, delo in varstvo v letu 2017. Drugi del posveta pa je bil namenjen predvsem dopolnitvi organizacij-ske strukture Zveze Sožitje ter poročilom o delu v letu 2018 in načrtovanih dejavnostih za leto 2019.

Konec leta 2018 je bil dan v javno obravnavo **osnutek resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2019–2023**. K temu osnutku smo v Zvezi Sožitje podali pisne pripombe, ki so zadevale predvsem premajhen poudarek razvoju in širjenju lahko berljivih in razumljivih besedil v slovenščini. V pripombah smo z ukrepi in kazalniki opredelili nov cilj z naslovom Razvijanje in permanentno utrjevanje sporazumevalne zmožnosti ljudi z motnjami v duševnem razvoju v funkciji uresničevanja njihove pravice do izražanja mnenj in dostopa do informacij. Pripombe smo tudi predstavili na javnem posvetu, ki je bil organiziran na Ministrstvu za kulturo 10. januarja 2019.

Tako društva kot tudi Zveza na začetku leta pripravljamo različna **poročila za vse institucije**, ki so nas financirale preteklo leto. Eno od obširnejših poročil je zagotovo poročilo naši največji financerki, Fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij. Pri izpolnjevanju spletne aplikacije sodelujemo vsi – Zveza in društva.

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij praznuje letos dvajset let delovanja. Ob praznovanju tega jubileja je potekala v Cankarjevem domu 17. januarja prireditev, na kateri sta bila slavnostna govornika predsednik državnega zbora Republike Slovenije mag. Dejan Židan in predsednik vlade Marjan Šarec. V kulturnem delu prireditve je nastopala tudi folklorna skupina društva Sožitje iz Kranja. Ves dan pa smo delovanje društev in Zveze Sožitje z različnimi publikacijami predstavljali na stojnici v preddverju Cankarjevega doma.

Začetek januarja je tudi čas, ko se predstavijo programi, ki jih Zveza Sožitje izpeljuje na državni ravni. **Razpis programov za leto 2019**, ki je tudi v papirnati obliki razdeljen vsem društvom, vsebuje termine in lokacije, kjer bodo organizirani programi vseživljenjskega učenja ter program ohranjanja psihofizičnega zdravja družin in štiriletnega cikla za mlajše družine. Programe smo predstavili v petek, 18. januarja. Predstavitev je namenjena predstavnikom društev, ki so neposredno vpeti v zbiranje prijav po društvih in pošiljanje teh prijav na Zvezo.

14. in 15. februarja je bil organiziran **tradicionalen posvet operativnih vodij nacionalnih organizacij** v sklopu Inclusion Europe. Tokrat je bil sestanek na Madžarskem, v Budimpešti. Sestanka se je udeležila direktorica Zveze Sožitje.

Anka Pori, univerzitetna diplomirana psihologinja

PSIHOLOŠKI KOTIČEK

VEČ DOGAJANJA V DRUŽINSKO ŽIVLJENJE

Oče in mama sta prišla s sedem-najstletno Meto na pogovor. Meta me je pozdravila z očmi in nasmehom, voljno sedla na stol med starši in čakala, da bodo začeli pogovor. Ni sodelovala v njem. Meta je otrok s posebnimi potrebami. Obiskuje posebni program vzgoje in izobraževanja. Zelo malo govori. Največ se sporazumeva s kretnjami, pa še to omejeno. Pravega pogovora ni zmožna. Je pa praviloma dobrovoljna. No, včasih pa ni. Takrat je kar hudo. Zato so prišli. Kadar je taka, se praska in spušča neke glasove. Vsa je napeta in se od vsega hudega kar spoti, tako da jo morajo včasih preobleči. Starši se zdijo nemočni ob tem. Pogovarjali so se s prijatelji, ki imajo otroke s podobnimi težavami. Svetovali

so jim obisk psihiatra in zdravila za pomirjanje. Oče in mama pa bi rada s tem še počakala. Sprašujeta, kaj bi še lahko naredila za hčer.

V nadaljnjem pogovoru smo skupaj ugotovili, da je takega vedenja ali slabega razpoloženja veliko več, kadar so počitnice ali kakšni podaljšani prazniki in ob koncu tedna. Ko se hčeri očitno premalo ali nič ne dogaja. Sama se namreč zelo redko zaposli s čim. Še najbolj s poslušanjem glasbe.

Šolo pa zelo rada obiskuje. Že zvečer si pripravi nahrbtnik, ki ga nikoli ne pozabi. Zjutraj pa tudi ni težav z vstajanjem in urejanjem za v šolo. Vedno je pravočasno pred vrati in nasmejana čaka svoj kombi, ki jo odpelje v šolo.

V šoli praviloma ne opažajo teh posebnosti v vedenju.

Potem se pogovarjamo o tem, kaj se dogaja doma, kadar je takega njenega razpoloženja manj ali ga ni. Ja, takrat kaj skupaj počnejo. Gredo plavat v bazen, na daljši sprehod skozi gozd, na obisk k sorodnikom, ki jih ima rada (tam imajo psa, s katerim se dobro razume). Dogaja se. Ja, kadar se dogaja, je bolje, ugotavljata mama in oče.

»Pa je mogoče, da se vedno kaj dogaja?« sprašujem dalje.

»Noj, ja, saj bi bili lahko bolj aktivni,« ugotavljata v duetu oče in mama. In že načrtujeta, kako urediti družinsko življenje, da bo v njem več akcije, več prijetnega dogajanja za vse.

»Načrtovanje počitnic in podaljšanih koncev tedna je nujno,« skleneta. Podprem ju v tem. Priporočam tudi zapis tega, kar je Meti v veselje in sprostitiv. Ta zapis naj potem dopolnjujeta z novimi dejavnostmi, ki so se pokazale kot zanimive. Včasih staršem namreč zmanjka zamisli, s čim bi še zaposlili otroka, in se lahko tak zapis izkaže kot »rešitev v stiski«, kot listič, na katerega lahko pogledajo, ko

zmanjka zamisli.

»Pa bosta vidva zmogla tak tempo?« me še zanima.

Za zdaj še gre, sta enotna oče in mama. No, včasih bi si zaželela malo miru, poležavanja ... Po drugi strani pa jima je kar bolj prav, da sta dejavna. Taka sta si bolj všeč, sama sebi in drug drugemu. Saj ponoči pa je mir in se naspita. Hudo je bilo pred leti, ko Meta ponoči ni spala. Tole njihovo življenje je v primerjavi s tistim prej pesem.

Čisto zadovoljni se zdijo starši, ko se bližamo koncu pogovora. Kot bi rešili velik problem. Pa bodo naredili le nekaj »lepotnih popravkov« v njihovem skupnem življenju. V družinsko življenje bodo vnesli malo več načrtovanja dejavnosti. Morda bo to pomagalo Meti, da bo bolj zadovoljna in sproščena. Mislim, da bo vsaj nekaj časa njeno življenje bolj razgibano. In če bo tako, bo tudi njeno vedenje manj napeto in moteče za njo in za druge.

Če pa se njeno vedenje ne bo bistveno izboljšalo kljub spremembam v načinu družinskega življenja, se bodo oglasili pri pedopsihiatru, še sklenemo.

Izdelki Želvine tržnice

Izdelki učencev Janeza Levca OE OVI Jarše, pod vodstvom mentorice Ane Svetičič, prof.def.

ŠTIRIDESET LET VARSTVENO-DELOVNEGA CENTRA V ČRNI NA KOROŠKEM

V deklaraciji Organizacije Združenih narodov iz leta 1971 je bilo med drugim tudi zapisano, da imajo osebe z motnjo v duševnem razvoju pravico, da opravljajo produktivno delo, da so zaposlene s takšnimi dejavnostmi, pri katerih lahko pokažejo svoje delovne in druge sposobnosti.

Leta 1978 je bila na pobudo takratnega Zavoda za delovno usposabljanje mladine – ZDUM Črna na Koroškem in takratne Občine Ravne na Koroškem ustanovljena ena izmed prvih delavnic pod posebnimi – DPP v Sloveniji.

Ob ustanovitvi in uradnem odprtju 24. novembra 1978 je bila delavnica peta v Sloveniji. Delovala je kot dislocirana enota Zavoda za delovno usposabljanje mladine Črna in je sprejela dvanajst uporabnikov, ki so končali program delovnega usposabljanja v zavodu.

Enonadstropna Kovačeva hiša je bila primerna za ureditev delavnic v pritličju, v prvem nadstropju pa so uredili kuhinjo, jedilnico, dnevni prostor in pozneje še bivalne prostore – Bivalno enoto Kovač.

Že pred štiridesetimi leti delavnica pod posebnimi pogoji ni zagotavljala samo zaposlitve in dela, temveč je bila vsebina programa usmerjena v širše življenjsko okolje

oseb, ki so končale posebni program izobraževanja in usposabljanja.

Primerna zaposlitev, interesne dejavnosti in rekreacija so bile vsebina novo ustanovljene delavnice v Črni na Koroškem, ki je danes z vsemi enotami eden večjih varstveno-delovnih centrov v Sloveniji z dvestosedem-intridesetimi uporabniki.

Ob takem jubileju je lepo, da se spomnimo in napišemo, da so zaposleni začrtano pot usmerjali za ljudi, zato se ni bilo treba bati prihodnosti.

Za slikovito, raznovrstno, bogato vsebino delovanja teh štirideset let je bilo treba veliko posluha, vztrajnosti in pozitivne usmerjenosti vseh, ki so sodelovali pri ustvarjanju te zgodbe.

Ob časovnem prikazu lepega jubileja ne morem mimo opisa, prelomnic in najpomembnejšega dogajanja varstveno-delovnega centra Črna v zaporedju, ki je sledilo v vsebini, organizaciji in potrebam uporabnikom.

- ♦ Ob ustanovitvi in uradnem odprtju 24. novembra 1978 je bila delavnica peta v Sloveniji. Delovala je kot dislocirana enota Zavoda za delovno usposabljanje mladine Črna in je sprejela gojence, ki so končali program delovnega usposabljanja v zavodu.
- ♦ Delavnica je bila namenjena občanom takratne Občine Ravne na Koroškem. Prvih šest varovancev je v njej začelo delati 2. novembra 1978. Ob koncu šolskega leta 1978/79 jo je obiskovalo že dvanajst varovancev.
- ♦ Na podlagi pogodbe s skupnostjo za zaposlovanje Velenje se je leta 1979 začelo izpeljevanje programa Preizkus delovnih zmožnosti za absolvente šol s prilagojenim programom, ki se iz različnih vzrokov niso mogli zaposliti v proizvodnji. Večina njih se je po končanem programu uspešno zaposlila v redni proizvodnji.
- ♦ Leta 1988 je bil zgrajen prizidek k osrednji stavbi Centra za usposabljanje, delo in varstvo, v njej sta bili dve delavnici varstveno-delovnega centra.
- ♦ V iskanju vključevanja uporabnikov v širše okolje smo leta 1991 s pogodbeno zaposlitvijo dveh varovancev začeli integrativno zaposlovanje v našem varstveno-delovnem centru. V Lesni Prevalje je bil leta 1991 pogodbeno zaposlen en varovanec, opravljal je pomožna dela v skladišču. Pozneje isto leto se je pridružil še en varovanec. Pri avtokleparju Kurniku v Črni je pomožna dela pogodbeno opravljal en uporabnik.
- ♦ Marca 1993 je bila v sklopu javnih del ustanovljena invalidska delavnica za absolvente osnovne šole s prilagojenim programom za Občino Ravne. V delavnici na Haldi smo ponudili delo in preskus delovne sposobnosti tudi težje zaposljivim osebam, ki so bile prijavljene na zavodu za zaposlovanje.
- ♦ Konec leta 1993 smo dejavnosti varstveno-delovnega centra iz Občine Črna razširili še na Ravne.
- ♦ Leta 1996 smo začeli sodelovati s podjetjem Calex-M v obliki integrativnega zaposlovanja naših uporabnikov. Isto leto smo začeli gradnjo in adaptacijo enote Varstveno-delovni center Kovač. Z gradnjo prizidka smo zagotovili nove prostore za delavnice, dnevne prostore in s tem povečali možnosti vključevanja varovancev.
- ♦ Uspešnega dela ni bilo mogoče nadaljevati brez dobrega strokovnega dela, načrtovanja in individualnega načrtovanja za delo in bivanje. Leta 1998 smo začeli pripravo individualnega programiranja v programu vzgoje in izobraževanja, ki se je nadaljevalo tudi v

programu varstveno-delovnega centra leta 2003. Leta 2004 je postalo oblikovanje individualnega programa del celostne obravnave uporabnikov.

- ♦ Razvoj stroke v varstveno-delovnem centru je botroval izdaji in objavi priročnika za delo v varstveno-delovnih centrih leta 2002. Nastajal je obenem z razvijanjem individualnih programov.
- ♦ Leta 2005 nam je uspelo z novo integrativno zaposlitvijo našega uporabnika na komunalnem oddelku Občine Črna na Koroškem.
- ♦ Leta 2006 sta se Centru za usposabljanje, delo in varstvo Črna pripojili enoti Varstveno-delovnega centra Muta in Varstveno-delovnega centra Slovenj Gradec. S pripojitvijo smo storitve varstveno-delovnega centra razširili na Mislinjsko in Zgornjo Dravsko dolino.
- ♦ Leta 2007 se je institucionalno varstvo odraslih vsebinsko in organizacijsko ločilo od varstveno-delovnega centra.
- ♦ Leta 2010 smo vpeljali storitev čiščenje skupnih prostorov v stanovanjskih objektih v Črni. Stranke so bile izredno zadovoljne, zato se je dejavnost čiščenja do leta 2017 zelo razširila s pogodbenim sodelovanjem s Stanovanjskim podjetjem Ravne, d. o. o. Leta 2018 smo začeli poslovno sodelovati s

čistilnim servisom Santim, d. o. o. Naši uporabniki prek tega servisa čistijo prostore pošte, Zavoda za gozdove – Krajevna enota Črna in prostore enot Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika v Črni in Žerjavu.

Vseh štirideset let se uporabniki varstveno-delovnega centra vključujejo v ožje okolje z deli na kmetiji, dostavljajo hrano starejšim krajanom v Črni, pomagajo pri prireditvah, sodelujejo pri delu v društvih, pomagajo krajanom pri vrtnih opravilih ...

V našem kronološkem pregledu so samo osnovni podatki o izjemnem razvoju izvajanja storitev varstveno-delovnega centra v Črni. Strokovni razvoj, odprtost ustanove in zaposlenih se je štirideset let izražala v zadovoljstvu varovancev, danes uporabnikov, ki so bili v tej zgodbi vedno na prvem mestu.

Čestitke vsem in pogumno v naslednjih »zrelejših« štirideset let.

Majda Kert,
vodja Varstveno-delovnega centra Črna

fotografija: **Štirideset let varstveno-delovnega centra v Črni na Koroškem**

DEDEK MRAZ V MEDOBČINSKEM DRUŠTVU SOŽITJE

Člani Medobčinskega društva Sožitje Mengeš smo imeli 9. decembra 2018 v Kulturnem domu Radomlje prednovoletno druženje, na katerem nas je obiskal dedek Mraz.

Predsednica društva dr. Tatjana Novak je pristrčno pozdravila vse navzoče, še posebno pa ugledne goste: župana Občine Komenda Stanislava Poglajna, podžupana Občine Mengeš Boga Ropotarja, podžupana v začasnem opravljanju funkcije župana Občine Kamnik Igorja Žavbija, podpredsednico Zveze Sožitje Branko Perne ter predstavnika Petrola Nenada Pevulja in Andreja Medveda. Vsem navzočim se je

zahvalila za nesebično delo in podporo društvu, da se vsako leto dosežejo vsi zastavljeni cilji. Njenim besedam so se pridružili župan in podžupana, podpredsednica Zveze Sožitja in predstavnika Petrola, ki so članom društva zaželeli lepe praznike ter uspešno, zdravo in srečno prihajajoče leto.

Podžupan v začasnem opravljanju funkcije župana Občine Kamnik Igor Žavbi je razveselil člane društva s košarico dobrot, ki bo namenjena osebam z motnjami na bližnjem zimovanju.

Predstavnika Petrola Nenad Pevulja in Andrej Medved sta društvu izročila donacijo v

višini 1600 evrov, ki so jo na pobudo Nena-
da Pevulje, poslovodje servisa v Domžalah
1, namenili Petrolovi bencinski servisi
Domžale 1 (Nenad Pevulja), Trzin (Dean
Malkoč), Voklo 1 Šenčur (Anja Mandelj),
Primskovo Kranj (Simon Čebul), Kranj
vzhod in Kranj zahod (Gašper Golob),
Rudnik 1 (Slavka Tomplak) in Rakovnik
Ljubljana (Matija Avšič). Predsednica se je
za prejeto donacijo iskreno zahvalila in
povedala, da bo denar porabljen za zimski
tabor, ki je namenjen osamosvajanju in oh-
ranjanju psihofizičnega zdravja članov
društva, oseb z motnjami v duševnem raz-
voju.

Brez igrice seveda ne gre. Prisluhnili smo
dramski skupini Kulturnega društva Mlin
Radomlje, ki so pripravili prijetno gledališko
igro *Nine Mav Hrovat* z naslovom *Lešniki*, ki
govori o pomoči in prijateljstvu. Dedek Mraz
nas je obiskal s polnim košem daril. Ob
zvokih dua Gorenjca, ki ga sestavljata brat-
ca Ažbe in Aljan, je sledilo druženje. Tudi
zaplesali smo. Za sladke dobrote so poskr-
bele mame, rejnice in prostovoljke, zanje
se jim iz srca zahvaljujemo. Želimo si, da bi
bilo leto, ki prihaja, za vse zdravo ter polno
prijaznih in lepih trenutkov.

Metka Mestek

USTVARJAJMO SKUPAJ

Tanja Šoštarič Tasič, Center Janeza Levca Ljubljana
OE Oddelki vzgoje in izobraževanja Jarše

Vremenska hišica

Material: embalažna škatla, polst v več barvah, prejica in šivanka, polnilo, modra volna, palčke in krogle iz stiropora, šablona iz papirja

Izdelava: Naredimo dve preprosti lutki – večja je fantek, manjša pa deklica. Šablono položimo na polst, obrišemo s svinčnikom in vsako lutko dvakrat izrežemo. Šivamo po zunanji strani z navadnim vbodom. Šivati začnemo pri glavi lutke. Pred koncem šivanja lutki napolnimo s polnilom in zašijemo do konca. Izvezemo oči, usta in nos. Iz volne naredimo lase in jih prišijemo na glavo. Sešijemo še oblačila in lutki oblečemo. Krogle iz stiropora prerežemo na pol in jih nalepimo na dno škatle. Vanje zabodemo palčke in nanje postavimo fantka in punčko, lahko tudi ptičke, rožice, odvisno od letnega časa..

